PROFESORUL ANATOL CIOBANU: APRECIERI ANTUME CU ECOU POSTUM

Claudia CEMÂRTAN
Universitatea de Stat din Moldova

Conform unei tradiții deja încetățenite la Facultatea de Litere a USM, și florarul din acest an ne adună la o întrunire de spirit și de suflet, pentru a face un schimb de idei pe marginea preocupărilor noastre științifice și civice. Doar că și în acest an vom simți absența fizică a celui care a inspirat și a promovat întotdeauna asemenea evenimente – regretatul profesor Anatol Ciobanu. Prezența spirituală însă a Domniei sale – în gândurile și în inimile noastre – ne determină să-i evocăm personalitatea, faptele, realizările, care ne-au servit și ne vor servi drept model de urmat.

Rememorarea personalității și a parcursului profesional al profesorului A. Ciobanu conturează ideea că viaţa, atunci când este trăită cu maximă intensitate, în spiritul suprem al datoriei împlinite, fixează în mintea noastră, a celor care au avut onoarea să-l cunoască, adevărate modele ale spiritualităţii româneşti ce merită nu doar admiraţia, dar şi recunoştinţa contemporanilor. Or, profesorul A.Ciobanu face parte din categoria celor care şi-au câştigat aprecierea unanim recunoscută prin devotamentul absolut profesiei alese, prin pasiunea remarcabilă pentru cuvântul scris, prin exemplara implicare instituţională – virtuți pe care le-a demonstrat pe parcursul celor aproape şase decenii de activitate la Facultatea de Litere, aleasă în tinereţe şi iubită întreaga viaţă, ea devenind, peste ani, adevăratul atelier de creație al Domniei Sale, clădit, onorat şi slăvit prin propriile realizări.

Adversar al practicilor care presupun „bombardarea" auditoriului cu date şi fapte mai mult sau mai puţin semnificative, ce suprasolicită atenţia şi memoria studenţilor, profesorul A. Ciobanu a promovat constant ideea potrivit căreia prelegerea universitară autentică nu se citeşte şi nici nu se dictează, ci se expune liber de către profesor, iar studentul audiază şi recepţionează materia predată sub îndrumarea dascălului. Mesajul Domniei Sale se adresa, înainte de toate, minţii şi cultivă gândirea – punctul de plecare în orice activitate. În sfera unui învăţământ performant profesorul a urmărit câteva obiective de importanţă majoră: să-i înveţe pe studenţi cum să înveţe, să-i înveţe cum să procedeze, să-i înveţe cum să comunice cu semenii lor, să-i înveţe cum să fie buni cunoscători ai limbii române şi adevăraţi patrioţi ai neamului.

Și aceștia i-au păstrat o recunoștință profundă pentru rolul pe care distinsul dascăl l-a avut în viața lor. Foști studenți, colegi, prieteni, lingviști și filologi de prestigiu i-au apreciat elogios prestanța didactică și academică încă în timpul vieții sale, elogii ce au rezonanța unui ecou și în timpurile de astăzi.

Toți cei care l-au cunoscut au știut să-i remarce deosebitele calități umane și profesionale. Alexandru Bantoș, unul dintre învățăceii de tinerețe ai profesorului,

evocă sugestiv portretul distinsului său dascăl: :„Înzestrat cu reale calităţi pedagogice, având o ţinută de dascăl autentic – delicat, atent, exigent, îngăduitor sau uşor ironic cu discipolii săi, Anatol Ciobanu s-a impus din tinereţe ca unul dintre cei mai competenţi şi mai consecvenţi universitari de la Chişinău. Graţie harului său pedagogic, reuşea să transforme banalele ore de program în prilej de a gândi, de a-ţi manifesta agerimea, sprinteneala cugetului, capacitatea de a căuta şi de a găsi discret răspunsul la cele mai delicate şi surprinzătoare chestiuni. Îmbrăcat la patru ace, având o pieptănătură rigidă şi imperturbabil aceeaşi, cu o voce catifelată şi timbru uşor nazal, dar limpede şi expresiv, profesorul era aşteptat în auditoriu pentru că lecţiile sale, regizate şi derulate după un anume scenariu, aveau proprietatea de a menţine trează curiozitatea chiar şi a celor mai refractari studenţi la problemele de gramatică” [1].

Deosebitele calități umane ale profesorului Anatol Ciobanu au impresionat-o și pe Lucia Cepraga, o doctorandă a Domniei sale din „perioada de maturitate”, care își omagiază „tutorele științific” cu multă considerație: „Manierat şi modest, cu un umor fin, specific doar Măriei Sale, şi cu simţul valorilor umane aşezat în capul vorbelor, pedagogul Anatol Ciobanu a descoperit în discipolii săi semănătorii de cuvinte” [2]. De aceea ei „admiră rezistența distinsului professor în fața dificultăților neprevăzute, apreciază Emilia Oglindă și Eugenia Dodon, două dintre discipolele și, ulterior, colegele sale, calitatea de a fi un tutore al valorilor naționale, ținuta impunătoare, un *modus loquendi* deosebit, cu vorba-i cumpătată, înțeleaptă, dar și înflăcărată, solemnă la diverse întruniri și conferințe științifice” [3, p.105].

Atitudinea intransigentă faţă de moştenirea pe care o vor primi generaţiile viitoare, conjugată cu o remarcabilă conştiinţă civică şi naţională, l-a menținut ferm în primele rânduri ale luptătorilor pentru limba şi istoria acestui popor, al cărui fiu credincios a fost mereu şi a cărui comoară „pe moşie revărsată” a venerat-o cu sfinţenie. Demnitatea şi perseverenţa, manifestate în anii marii bătălii pentru adevărul ştiinţific şi istoric privind limba de stat, grafia latină şi unitatea lingvistică moldo-română au condiţionat respectul şi aprecierea comunităţii academice şi intelectuale din Republica Moldova, care l-au acceptat ca lider şi voce de referinţă în această anevoioasă şi nesfârşită luptă. „Ostaș neînfricat al limbii române” – l-a numit colegul său de breaslă Teodor Cotelnic [4, p.127]. „Acest om ne-a făcut să îndrăgim limba așa cum o iubea Dumnealui, își amintea Lidia Codreanca cu ani în urmă [5, p.98], subliniind: Savantul Anatol Ciobanu își îndeamnă compatrioții să țină la limba română și s-o apere asemenea sie, să găsească împreună acele „cauze ale erodării” factorului *conştiinţa naţională*, rostind și scriind: „Adevărul nu se schimbă odată cu schimbarea politicii”, „Limba noastră este limba română”, „Limba nu poate fi negociată” [5, p.99].

Pe lângă multitudinea şi complexitatea activităţilor didactice şi civice, desfăşurate de profesorul A. Ciobanu, o mare pasiune a sa a fost și cercetarea ştiinţifică. Calităţile remarcabile de cercetător bine documentat, meticulos şi asiduu, demons-

trate pe parcursul întregii sale vieţi, i-au asigurat o strălucită carieră academică şi ştiinţifică, recunoscută în plan naţional şi internaţional. Pasionat de cultul muncii, supus unei severe discipline intelectuale, Anatol Ciobanu şi-a mobilizat constant resursele intelectuale pentru a răspunde atât propriilor exigenţe, cât şi celor impuse de statutul de profesor universitar, afirmându-se ca unul dintre cei mai competenţi cercetători filologi prin abordarea unor teme de maximă actualitate şi interes ştiinţific pentru lingvistica generală şi cea românească.

În opinia lui Petru Butuc, discipol al profesorului și dânsul, cercetătorul Anatol Ciobanu „a asimilat și a aplicat în cercetările sale teorii și metode elaborate de funcționaliștii franco-praghezi [...], iar cercetările sale de lingvistică funcțională alcătuiesc o ramură originală a funcționalismului de la Praga, un ecou de bun augur al acestei școli în lingvistica de la Chișinău” [6, p.193]. O apreciere similară îi face și regretatul acad. Mihail Dolgan, considerându-l „un fel de Roman Jakobson al lingvisticii românești” [7].

Totodată, după cum menționează, pe bună dreptate, o altă discipolă și colegă a Domniei sale, dna Irina Condrea, „în cadrul investigaţiilor ştiinţifice ale profesorului Anatol Ciobanu problemele de cultivare a limbii ocupă un loc central, această tematică se reliefează pronunţat şi nu dispare niciodată din vizorul savantului. Oricare ar fi tematica investigaţiilor – sintaxă, semantică, sociolingvistică etc. – din ele nu lipseşte unghiul de vedere al normei literare şi îndemnul de a o cunoaşte şi a o respecta. Aceste lucrări izvorăsc din dorinţa specialistului, a profesorului de a propaga un mod de exprimare corectă, de a analiza şi a explica lacunele şi deficienţele din scrisul şi vorbirea conaţionalilor noştri. Este atitudinea savantului mereu atent la pulsul verbului matern, a lingvistului care nu se erijează doar în postura de teoretician şi filozof al limbajului, ci coboară în vâltoarea acestui fenomen, halucinant uneori, care este limba vie – vorbită, scrisă, modelată de poeţi, frământată de publicişti, rostită de actori, profesori ori ţărani, studiată, cu sfială şi pietate, de numeroşii învăţăcei ai Domniei sale” [8].

Este demn de remarcat că elementele de noutate, rezultate din cercetările domnului profesor, au fost difuzate frecvent în aulele universitare, îmbogăţind conţinuturile disciplinelor predate studenţilor şi masteranzilor – viitori filologi. Conştient de rolul şi însemnătatea socială şi morală a nobilei profesii de dascăl universitar, prin întreaga sa activitate didactică, ştiinţifică şi managerială, profesorul A. Ciobanu a cultivat oameni eruditi pentru a asigura continuitatea în dezvoltarea ştiinţei filologice, contribuind, în rol de conducător sau de consultant ştiinţific, la elaborarea a 39 de teze de doctorat, inclusiv 5 de doctor habilitat, susţinute cu succes şi apreciate la justa valoare. Discipolii şi-au urmat propria carieră, purtându-i generosului îndrumător şi povăţuitor recunoştinţă perpetuă pentru suportul şi încurajarea pe care au simţit-o pe toată durata colaborării cu Domnia Sa. Pentru că, așa cum „declară” o altă doctorandă și colegă a sa, Sabina Corniciuc, „cei care se „alimentează” la Școala profesorului știu bine că îndrumătorul le dă minunate lecții de viață, de

inteligență și responsabilitate, de modestie, dar și de verticalitate inconfundabilă a gândului și a stilului. Școala profesorului Ciobanu este una a exigenței care te mobilizează și te obligă" [9, p.115].

Bineînțeles, aceste lapidare observații și gânduri spicuite din scrierile celor care l-au cunoscut și l-au prețuit alcătuiesc, poate, o picătură într-o mare de aprecieri și elogii adresate Omului care a știut să lase în urma sa amintiri luminoase și recunoscătoare. Acum, când regretatul nostru dascăl ar fi împlinit venerabila vârstă de 85 de ani, am fi vrut să-i mulţumim pentru tot ceea ce ne-a oferit de-a lungul deceniilor, aflându-se în preajma noastră, pentru propriul exemplu de comportament şi atitudine civică. Sperăm din tot sufletul ca Cerul să-l odihnească în grădini cu verdeață și cântec de păsări, ca în această frumoasă zi de primăvară, în care Pronia ni l-a trimis pe acest pământ, pentru a ne arăta – o data în plus – că „nasc și la Moldova oameni".

BIBLIOGRAFIE:

1. BANTOȘ A. Vocea unei conștiințe. În: Limba Română, anul XIX, 2009, nr.5-6. Disponibil: http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=391[accesat 20.04.2019].
2. CEPRAGA L. Profesorul Anatol Ciobanu – suflet de dor. Disponibil: https://moldova25.md/profesorul-anatol-ciobanu-suflet-de-dor/[accesat 20.04.2019].
3. DODON E., OGLINDĂ E. Vir bonus, dicendi peritus. În: Omagiu profesorului și omului de știință Anatol Ciobanu la 70 de ani. Chișinău: CEP USM, 2004, p.104-106.
4. COTELNIC T. Prof.acad. Anatol Ciobanu (14.05.1934 – 12.04.2016). În: Philologia, LVIII, 2016, mai – august, p.124-127.
5. CODREANCA L. Profesorul Anatol Ciobanu la 70 de ani. În: Omagiu profesorului și omului de știință Anatol Ciobanu la 70 de ani. Chișinău: CEP USM, 2004, p.98-100.
6. BUTUC P. Anatol Ciobanu, exponent al lingvisticii funcționale de la Praga. În: Omagiu profesorului și omului de știință Anatol Ciobanu la 70 de ani. Chișinău: CEP USM, 2004, p.193-197.
7. DOLGAN M. Investigații lingvistice prin „repere" literare. În: Limba Română, anul XIV, 2004, nr.1-3. Disponibil: http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2167[accesat 20.04.2019]
8. CONDREA I. Cultivarea limbii – o preocupare constantă. În: Limba Română, anul XIV, 2004, nr.1-3. Disponibil: http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2170 [accesat 20.04.2019]
9. CORNICIUC S. Am ceva de declarat. În: Omagiu profesorului și omului de știință Anatol Ciobanu la 70 de ani. Chișinău: CEP USM, 2004, p.115-116.